

Kvalitetsudvikling af skole- virksomhedssamspillet Idékatalog

Publikationen indgår i
Erhvervsskoleafdelingens temahæfteserie

Temahæfte 3-1997

**Udgivet af:
Undervisningsministeriet
Erhvervsskoleafdelingen
1997**

Kvalitetsudvikling af skole-virksomhedssamspillet Idékatalog

Publikationen indgår i Erhvervsskoleafdelingens temahæfteserie

Temahæfte 3/1997

Forfattere: Projektleder Klaus Bach Andersen, adjunkt Jens Andersson
og lektor Morten Piil
Hansen, Danmarks Erhvervspædagogiske Læreruddannelse

Redaktion: Werner Hedegaard, Aarhus tekniske Skole

Omslag: Peter Bysted Design

1. oplag, 1997: 2000 stk.

ISBN 87-603-0924-5

ISSN 1395-6450

Udgivet af Undervisningsministeriet, 1997

Bestilles (UVM 7-200) hos:

Undervisningsministeriets forlag

Frederiksholms Kanal 25 F

1220 København K

Tlf. nr. 3392 5220

Fax nr. 3392 5219

E-mail: jan.alfredsson@uvm.dk

eller hos boghandlere

Repro: Malchow Bogtryk/Offset ApS, Ringsted

Tryk: Malchow Bogtryk/Offset ApS, Ringsted

Trykt med vegetabiliske trykfarver på 100% genbrugspapir

Printed in Denmark 1997

Pris: 60 kr. inkl. moms

Der ydes 20% rabat ved bestilling af 5 stk. og derover

Forord

Erhvervsuddannelsernes struktur med en vekslen mellem skole- og praktikophold er en vigtig forudsætning for de danske erhvervsuddannelsers kvalitet. Ikke mindst fremover - set i lyset af den hastige udvikling i strukturen i erhvervslivet for eksempel med hensyn til virksomhedernes stigende specialisering - er skole-virksomhedssamspillet kvalitets og effekt af afgørende betydning.

Det er imidlertid igennem en række analyser blevet klarlagt, at det ikke går af sig selv at få skole- og virksomhedsdelen af erhvervsuddannelserne til virkelig at hænge sammen.

Erhvervsuddannelsesrådet har påpeget vigtigheden af dette i rådets statusrapport, 1996. De forskellige aktører, såsom de faglige udvalg, de lokale uddannelsesudvalg og skolerne, opfordres til at deltage i samarbejde om kvalitetsudvikling af samspillet i praksis - også for at bringe helhed i uddannelserne for eleverne.

Allerede i nogen tid har skole-virksomhedsområdet været et særligt indsatsområde, som har ført til en række initiativer, blandt andet udviklingen af dette idékatalog.

Idékataloget er tidligere udsendt til uddannelsesaktørerne - i en foreløbig udgave - som inspirationsmateriale fx. til udarbejdelse af kvalitetsudviklingsplaner, handlingsplaner og lignende oplæg om konkret indsats på skolens uddannelser eller konkrete projektbeskrivelser og ansøgninger i forbindelse med FoU-programmets særlige indsatsområde om skole-virksomhedssamspillet.

Dette idékatalog er udarbejdet og udsendes som temahæfte med det formål at bringe inspiration til alle aktørerne i skole-virksomhedssamspillet. Idékatalogets forskellige forslag kan medvirke til en kvalificering og udvikling af samarbejdet mellem skole og virksomhed.

Ideerne i kataloget er blevet til på baggrund af et seminar om skole-virksomhedssamarbejdet. Seminaret blev tilrettelagt som en erfaringsudveksling og dermed som en idégenerering mellem de skoler og virksomheder, der måtte antages at være på forkant med udviklingen inden for området. Resultatet og konklusionerne er herefter bearbejdet af projektleder Klaus Bach Andersen, adjunkt Jens Andersson, og lektor Morten Piil Hansen, Danmarks Erhvervspædagogiske Læreruddannelse.

Erhvervsskoleafdelingen har finansieret udarbejdelsen og udgivelsen af temahæftet og idékataloget og takker hermed deltagere i seminaret for deres inspiration til indholdet - og de tre forfattere. Afslutningsvis skal bemærkes, at meninger og synspunkter står for forfatterens regning.

Steen Albertsen
Undervisningsministeriet
Erhvervsskoleafdelingen
Marts 1997

Indhold

Forord	3
1. Indledning	7
Skole-virksomhedssamspillet og “ansvar for egen læring”	10
Skole-virksomhedssamspillet og helhedsorientering	10
2. Idékatalogets opbygning	12
3. Brug af kataloget	13
4. Oversigt over ideer til styrkelse af skole- virksomhedssamspillet	14
5. Eleven som aktør	16
Idé nr. 1 - Eleven skriver dagbog gennem uddannelsen.....	16
Idé nr. 2 - Eleven skriver “vandrejournal” gennem uddannelsen.....	18
Idé nr. 3 - Projekt: “Min” virksomhed	20
Idé nr. 4 - Projekt: 3.-4.-5. skoleperiode	22
Idé nr. 5 - Åbent hus	24
Idé nr. 6 - Gennemgående opgaver og projekter mellem skole- og praktikperioder.....	26
Idé nr. 7 - Elevsamarbejde på og med virksomheden.....	28
Idé nr. 8 - Virksomhedsforlagt undervisning	30

6. Læreren som aktør	32
Idé nr. 9 - Lærerbesøg på virksomhederne som led i planlægningen af elevens samlede uddannelsesforløb	32
Idé nr. 10 - Læreren i virksomheden som led i hans opkvalificering	34
Idé nr. 11 - Evaluerings- og planlægningsmøde mellem oplærer og underviser	36
7. Skolens uddannelsesansvarlige som aktør	37
Idé nr. 12 - Skriftlig kommunikation om indholdet i de enkelte perioder	37
Idé nr. 13 - Praktikværtaftener.....	39
Idé nr. 14 - Oprettelse af uddannelseskoordinatorfunktion	41
8. LUU som aktør	43
Idé nr. 15 - Branchemæssige ERFA-møder	43
Idé nr. 16 - Arrangere lærerbesøg/-kvalificering i virksomhederne	45
9. Oplæreren i virksomhed som aktør	47
Idé nr. 17 - Besøg på skolen.....	47
Idé nr. 18 - Oplæreren som underviser	49
Idé nr. 19 - Skoleforlagt oplæring	50
Idé nr. 20 - Opfølgingsmøder med elev.....	51
10. Virksomhedens uddannelsesansvarlige som aktør.....	53
Idé nr. 21 - Udarbejdelse af uddannelsesplan for elev	53
Idé nr. 22 - Uddannelseskoordinator-funktion ...	55
11. Afsluttende bemærkninger.....	56
Bilag 1	57

1

Indledning

Vekseluddannelsesprincippet er det bærende princip i erhvervsuddannelserne i Danmark.

Argumentationen for vekseluddannelsesprincippet kan samles i følgende hovedpunkter:

- det er motivations- og indlæringsfremmende (den pædagogiske argumentation)
- det sikrer den nødvendige socialisering til arbejdslivet allerede i uddannelsesforløbet (forståelse for arbejdspladsorganisering og -funktion)
- det sikrer erhvervslivets engagement i uddannelsespolitikken og uddannelsernes anvendelighed på arbejdsmarkedet
- det medvirker til en smidig overgang fra skoleverdenen til arbejdslivet for de unge.

Vekseluddannelsesprincippets effekt mht. motivation, indlæring og socialisering forudsætter imidlertid, at samspillet mellem uddannelsens skoledel og virksomhedsdel udnyttes aktivt med henblik på at understøtte elevens læringsproces og kvalifikationstilegnelse. Det er eleven, der i dette samspil er den centrale aktør og derfor har behov for at opleve og reflektere over sammenhængen mellem skoledelen og virksomhedsoplæringen i fht. at deltage aktivt i egen uddannelse.

Forudsætningen for, at eleven kan se og opleve denne sammenhæng, er imidlertid, at han/hun gennem uddannelsen opnår en helhedsforståelse af den samlede kvalifikationstilegnelse inden for egen branche/erhvervsområde.

Igennem 1990'erne er der i den pædagogiske debat sat fokus på, at eleverne gennem nye undervisningsmetoder lærer at arbejde mere selvstændigt. Gennemførelse af undervisning på en helhedsorienteret måde bliver mere og mere udbredt og kan være med til at fremme elevernes evne til at tage ansvar for egen læring.

Undervisning, der gennemføres på en helhedsorienteret måde, kan have flere forskellige udgangspunkter jvf. publikationen "Helhedsorientering - hvad er det"¹⁾. I den publikation anskues begrebet ud fra flere forskellige perspektiver:

1. Videreuddannelsesperspektivet
2. Valgfagsperspektivet
3. Praktikperspektivet
4. Uddannelsesbekendtgørelsesperspektivet
5. Uddannelsesperspektivet
6. Arbejdsfunktioner og -vilkår som perspektiv.

Forfatterens pointe er, at idealtilstanden er, når alle seks "perspektiver" indgår i det konkrete undervisningsforløb.

I forbindelse med skole-virksomhedssamspillet skal her blot fremhæves to af ovennævnte perspektiver:²⁾

1) Praktikpladsperspektivet.

I vekseluddannelserne udgør praktik ca. 2/3 af en elevs uddannelsestid på 3^{1/2}-4 år. Imidlertid er det svært i skoleuddannelsen at tage udgangspunkt i denne del af uddannelsen. Grunden er, at praktikvirksomhederne er så forskellige, at det nok ville være svært at finde en fællesnævner for disse i skoledelen. Eksistensen af praktikpladsperspektivet giver dog en mulighed for at gennemføre undervisning på en helhedsorienteret måde, hvor netop skole- og praktikdelen sammenkædes.

2) Arbejdsfunktioner og -arbejdsvilkår som perspektiv.

Undervisning gennemført på den helhedsorienterede måde, der udspringer af en analyse af fagets og branchens nøglefunktioner, vil være ideel for eleven, fordi den tager udgangspunkt i den virkelighed, eleven skal begå sig i. Helhedsorientering, der tager dette udgangspunkt, kan være med til at fremme dialogen med virksomhederne om faget og dermed være med til at udvikle undervisningen på skoledelen. Dermed bliver undervisningen noget, der har en personlig og faglig relevans for eleven, fordi han/hun oplever undervisningen som en helhed. En sådan

---

1 "Helhedsorientering - hvad er det?", Erhvervsskoleafdelingen, Forsøgs- og udviklingsarbejde, Projekt nr. 4072, FoU-publikation nr. 11 - 1995. Jeppe Carlsen mfl. DEL-Fyn

2 "Helhedsorientering - hvad er det?" side 10 og 13

helhedsoplevelse fremmes måske bedst, hvis undervisningen har udgangspunkt i og struktureres som de virkelige funktionelle enheder, eleverne senere møder i arbejdslivet.

En helhedsorientering som ovenstående understøtter de nye tendenser inden for undervisningen henimod begrebet ansvar for egen læring. I konferencerapporten "Læreprocesser i 90'erne"³⁾ skriver Erik Laursen s. 70:

- 1. Der er kun en person i verden, som kan lære eleven noget som helst, og det er eleven selv. Læreren rolle er derimod at organisere den bedst mulige ramme for læring. Læring er altså en aktiv, konstruerende proces.*
- 2. Da det kun er eleven, der kan lære noget, må læreprocesserne nødvendigvis også være elevens ansvar i et vist, betydeligt omfang. Medansvar forudsætter medbestemmelse i forhold til undervisningsmål og fremgangsmåde, og det indebærer, dels at "bordet fanger"..., og dels at eleven aktivt deltager i planlægning og gennemførelse af undervisningen.*
- 3. Elevens overvejelser over egen læring er dels et vigtigt element i selve læringsprocessen, og dels en vigtig forudsætning for den almene udvikling af elevens læringskapacitet.*

Elevernes indlæring er derfor et spørgsmål om erkendelse, det vil sige at tage viden, indsigt, færdigheder og holdninger mv. til sig. For at fremme elevens positive holdning til det, der skal læres, må der derfor skabes helheder i undervisningssituationen gennem en pædagogisk tilrettelæggelse af undervisningen og sammenhæng mellem skole og praktiksted.

At skabe ansvar bliver derfor også et spørgsmål om at inddrage eleverne i valg af metoder og undervisningsform, samarbejde med andre elever og indgå i et aktivt samspil med lærerne og de uddannelsesansvarlige på virksomhederne. Eleven bliver hermed ansvarlig for egen indlæring, mens lærerne og virksomhederne bliver ansvarlige for at skabe et uddannelsesmiljø, der er udfordrende og præget af sammenhæng og helhed.

---

3 Konferencerapport "Læreprocesser i 90'erne - ansvar for egen læring", DEL 1996

Skole-virksomhedssamspillet og "ansvar for egen læring"

I de senere år er der, som tidligere beskrevet, sat fokus på temaet "Eleverne som medarbejdere på egne læreprocesser" eller "Ansvar for egen læring". Dette indebærer et skift fra *lærerprocesser til læreprocesser*, hvor eleven i læreprocesserne indtager en mere aktiv, reflekterende og ansvarlig rolle.

Forudsætningen for dette er, at elevernes personlige og sociale kvalifikationer udvikles gennem læreprocessen.

Disse kvalifikationer kan i store træk have følgende karakter:

- *omstillingsevne* dvs. åbenhed og lyst til at lære nyt
- *samarbejdsevne* dvs. evnen til at arbejde i skiftende sammenhænge
- *selvstændighed og initiativ* dvs. evnen til at kunne arbejde på egen hånd og finde nye løsninger på arbejdsmæssige problemer
- *omhu og kvalitetsbevidsthed* dvs. viden om virksomhedens kvalitetsnormer og vilje til at dokumentere dem og overholde dem.

En udvikling af disse kvalifikationer kræver imidlertid, at skoleundervisningen rummer mulighed for, at eleverne kan øve indflydelse på deres egen kvalificeringsproces. Dermed kan *eleven som uddannelsens centrale aktør blive den, der placeres i den aktive og personlige formidlerrolle mellem skole og virksomhed.*

For at understøtte denne proces er det dog nødvendigt, at der sker en løbende dialog mellem skole og virksomhed. En dialog om indhold, rammer og sammenhæng mellem skoleundervisningen og virksomhedsoplæringen.

Skole-virksomhedssamspillet og helhedsorientering

Hvis princippet om helhedsorientering begrænses til uddannelsens skoledel, indebærer det en risiko for, at uddannelsens samlede faglige sigte ikke ses som en helhed, der omfatter både skole- og virksomhedsdel og der-

med en opfattelse af, at det personlighedsudviklende sigte i uddannelsen kun opnås på uddannelsens skoledel. Endvidere indebærer det en risiko for, at samspilsmulighederne mellem skoledelen og virksomhedsdelen i elevernes kvalifikationstilegnelsesproces (faglige, sociale og personlige) undervurderes.

Det indebærer ikke nødvendigvis, at der skal etableres en tæt og entydig indholdsmæssig, organisatorisk og kronologisk sammenhæng mellem uddannelsens skoledel og virksomhedsdel (som f.eks. at uddannelsens skoledel skal forberede snævert til den efterfølgende virksomhedsdel, eller at virksomhedsdelen skal forberede snævert til den efterfølgende skoledel). Når skole-virksomhedssamspillet skal belyses, handler det om at fremme sammenhængen mellem skoleperspektivet og virksomhedsperspektivet på det samlede uddannelsesforløb og derigennem fremme en gensidig dialog mellem de to perspektiver.

Konsekvensen af at se den samlede uddannelse i et helhedsorienteret perspektiv indebærer en indholdsmæssig tilnærmelse mellem skoledel og virksomhedsdel, således at de indholdsmæssige elementer understøtter hinanden. Skolen vil skulle tilpasse sig uddannelsens virksomhedsdel (ikke i snæver faglig forstand, men i bred arbejdsorganisatorisk og arbejdskulturel forstand). Det vil stille skoledelen over for nye krav om en stadig ajourføring af undervisningsplanerne. Omvendt vil virksomhederne skulle indgå i en dialog om, hvad der er virksomhedsoplæringens særlige rolle i elevernes kvalifikationstilegnelse.

En forudsætning for, at eleverne kan tage ansvar for egen læring, er, at der skabes en dialog mellem alle involverede aktører i skole-virksomhedssamspillet om de optimale rammer for at udvikle undervisningsformer, der inddrager eleverne aktivt i deres egen kvalifikationstilegnelse.

2

Idékatalogets opbygning

Initiativet til udviklingen af samspillet mellem skoleundervisningen og virksomhedsoplæringen kommer ofte fra skolen, som er den udfarende kraft mht. at iværksætte kommunikationen mellem skoleundervisningen og virksomhedsoplæringen. I det følgende vil vi imidlertid også komme med ideer fra andre aktører end skolen.

De aktører, der i det følgende bliver fokuseret på, er:

1. Eleven
2. Læreren
3. Skolens uddannelsesansvarlige
4. De lokale uddannelsesudvalg (LUU)
5. Den/de oplæringsansvarlige i virksomheden
6. Virksomhedens uddannelsesansvarlige.

Målet med aktørorienteringen er ikke at placere et formelt ansvar for dialogen mellem skole og virksomhed. Derimod er det vigtigt, at ideerne dækker et bredt felt af temaer således, at der sker en pædagogiske kvalitetsudvikling, en lærerkvalifikationsudvikling og en organisatorisk udvikling, der kan fremme kvaliteten i uddannelsen gennem en helhedsforståelse af sammenhængen i alle uddannelsens elementer og dermed fremme elevernes evne til at tage ansvar for egen læring.

3

Brug af kataloget

Kataloget er udformet således, at aktørerne i skole-virksomhedssamspillet kan udvælge én eller flere ideer inden for ét eller flere af områderne. Ideerne kan godt bruges enkeltvis, men flere ideer kan med fordel supplere hinanden. Hvor det er hensigtsmæssigt, vil det fremgå af bemærkningen til ideen. Ideerne er med fuldt overlæg ikke gennemskrevet som en færdig opskrift på ideer, der umiddelbar kan iværksættes ud fra færdige anvisninger. Ideerne er udarbejdet i en form, der lægger op til, at de enkelte aktører og relationerne mellem disse kan blive inspirerede til selv at udfylde det indholdsmæssige i rammerne for ideerne.

Det er op til skolen i dialog med virksomhederne at vælge de ideer, der passer bedst inden for de enkelte uddannelser og graden af samspil mellem skole og virksomhed. Regionale forskelle, skole- og virksomhedsstørrelse og skole- og virksomhedskulturelle forskelle kan ligeledes spille ind i valg af ideer.

Skolen og den enkelte virksomhed kan begge være initiativtagere til at iværksætte ideerne og beskrive dem organisatorisk og indholdsmæssigt.

4

Oversigt over ideer til styrkelse af skolevirksomhedssamspillet

Eleven som aktør:

1. Eleven skriver dagbog gennem uddannelsen.
2. Eleven skriver "vandrejournal" gennem uddannelsen.
3. Projekt: Min virksomhed.
4. Projekt: 3.-4.-5. skoleperiode.
5. Åbent hus.
6. Gennemgående opgaver og projekter mellem skole- og praktikperioderne.
7. Elevsamarbejde på og med virksomheden.
8. Virksomhedsforlagt undervisning.

Læreren som aktør:

9. Lærerbesøg på virksomhederne som led i planlægningen af elevens samlede uddannelsesforløb.
10. Læreren i virksomheden som led i hans opkvalificering.
11. Evaluerings- og planlægningsmøde mellem oplærer og underviser.

Skolens uddannelsesansvarlige som aktør:

12. Skriftlig kommunikation om indholdet i de enkelte skoleperioder.
13. Praktikværtaftener.
14. Oprettelse af uddannelseskoordinator-funktion.

LUU som aktør:

15. Branchemæssige ERFA-møder.
16. Arrangere lærerbesøg/-kvalificering i virksomhederne.

Oplæreren som aktør:

17. Besøg på skolen.
18. Oplæreren som underviser.
19. Skoleforlagt oplæring.
20. Opfølgingsmøder med elev.

Virksomhedens uddannelsesansvarlige som aktør:

21. Udarbejdelse af årsplan for elev.
22. Uddannelseskoordinator-funktion.

Idé nr. 1 - Eleven skriver dagbog gennem uddannelsen

Eleven fører dagbog over, hvad der er lavet i henholdsvis skoleophold og praktikophold samt reflekterer over det indlærte - hvad har jeg lært. Dagbogen er privat, men bruges som elevernes støttemateriale ved den mundtlige kommunikation med læreren og den uddannelsesansvarlige i virksomheden om hans standpunkt og personlige udvikling.

Hvordan:

- læreren og eleven udarbejder en disposition for dagbogen. Dagbogen opbygges kronologisk dvs. 2. skoleperiode, 2. praktikperiode, 3. skoleperiode, etc.
- eleven får udleveret en oversigt over skoleperiodernes indhold, der skal hjælpe dem i ajourføring af dagbogen
- eleven indskriver hvilke emner/delområder, der er arbejdet med under skoleperioden og udbyttet heraf
- eleven beskriver, hvilke projekter der er arbejdet med i undervisningen samt udbyttet af disse
- eleverne skriver, hvad de har arbejdet med under praktikperioden samt udbyttet af dette.

Hvorfor:

- det styrker elevens refleksion over sit udbytte af undervisningen eller arbejdsopgaverne i praktikken
- det styrker elevens erfaringsdannelse og oplevelsen af egen udvikling såvel personligt som fagligt
- det skaber baggrund for en mere nuanceret evaluering, baseret på elevens egne oplevelser på henholdsvis skole- og praktikperioder

- det fremmer elevens forståelse for uddannelsen som helhed, og styrker således eleverne i at tage ansvar for egen læring.

Betydningen for skole-virksomhedssamspillet og den daglige undervisning/oplæring:

Dagbogen bliver en støtte for eleven til at evaluere egen indsats og udbytte af det indlærte. Eleven vil endvidere reflektere over sammenhængen eller mangel på samme mellem det, der sker i undervisningen og i praktikken, således at eleven kan forholde sig til den samlede kvalificeringsproces og dermed i højere grad tage ansvar for egen læring.

Bemærkninger:

Dagbogen er elevens private. Dagbogen er privat, idet det er elevens egne refleksioner og oplevelser, der skal indskrives til støtte for samtaler med lærer eller uddannelsesansvarlige. Eleven må ikke hæmmes i udformningen. Dagbogen udformes, så eleverne forholdsvis let kan føre den ajour. Skolen og virksomheden giver ved afslutningen af henholdsvis skoleperiode og virksomhedsophold eleven den fornødne tid, rum og vejledning til at skrive den. Det er elevens ansvar, at den udfyldes. Ideen kan med fordel kombineres med Idé nr. 2, 11, 12 og 20.

Idé nr. 2 - Eleven skriver "vandrejournal" gennem uddannelsen

Vandrejournalen indeholder en evaluering af eleven på de forskellige skole- og praktikperioder baseret på dels "selvevaluering", og dels evalueringssamtale med henholdsvis lærer og den uddannelsesansvarlige/oplærer på virksomheden.

Hvordan:

- denne fremkommer på baggrund af en selv vurdering af egen indsats og udbyttet af henholdsvis skole- og praktikperiode, der følges op af en evalueringssamtale med læreren eller den uddannelsesansvarlige/oplærer på virksomheden
- læreren og den uddannelsesansvarlige vurderer eleven mht. faglige, samarbejds mæssige og personlige kvalifikationer
- eleven, læreren og den uddannelsesansvarlige skriver evalueringen af skole- eller praktikperioden ind i vandrejournalen.

Hvorfor:

- for at fastholde elevens faglige standpunkt både under skole- og virksomhedsperioderne og følge op på elevens udvikling eller mangel på samme
- så elevens standpunkt og personlige udvikling kan følges af læreren og den uddannelsesansvarlige, og dermed vurderes løbende i forhold til den enkelte elevs udvikling gennem uddannelsen
- for at styrke elevens indlæringspotentialer ved at fokusere på stærke og svage sider.

Betydningen for skole-virksomhedssamspillet, og den daglige undervisning/oplæring:

Vandrejournalen er en åben journal mellem elev/skole, elev/virksomhed og skole/virksomhed. Dermed bliver vandrejournalen et redskab til at skabe en dialog mellem de involverede parter omkring elevernes stærke og svage

sider. En vandrejournale med evaluering af eleven vil øge elevens motivation. Eleven vil kunne bruge denne form for evalueringsprocedure til at tage ansvar for egen læring.

Bemærkninger:

Vandrejournalen udformes, så eleverne forholdsvis let kan føre denne ajour. Skolen og virksomheden giver ved afslutningen af henholdsvis skoleperiode og virksomhedsophold eleverne den fornødne tid og vejledning til at udfylde denne. Skolens lærere og virksomhedens uddannelsesansvarlige giver sig ligeledes tid til at deltage i evalueringen i samarbejde med eleven. Det er både elevens, lærerens og den uddannelsesansvarliges ansvar, at den udfyldes. Vandrejournalen adskiller sig fra den almindelige skolevejledning og praktikerklæringer ved, at det er en journal, der følger - og bæres af - eleven gennem hele uddannelsen. Ideen kan med fordel kombineres med Idé nr. 1, 11, 12 og 20.

Idé nr. 3 - Projekt: "Min" virksomhed

Eleven præsenterer deres praktikvirksomhed i starten af hver skoleperiode - første gang i 3. skoleperiode meget fyldestgørende efter retningslinier givet fra læreren. I de følgende skoleperioder beskrives eventuelle ændringer i anvendelsen af ny teknologi, nye organisationsformer mv. Herudover beskriver eleven indholdet i og erfaringerne med virksomhedsoplæringen.

Hvordan:

- i praktikperioden udarbejder eleven en mindre rapport fra deres praktikperiode
- rapporterne fremlægges i klassen, så alle får gavn af dette mht. forskelligheder inden for en branches virksomheder - store kontra små, ordre- kontra serieproduktion mv.
- rapporterne uddeles til alle de lærere, der underviser på det pågældende skoleperiode.

Hvorfor:

- eleven kan med denne præsentation i starten af skoleperioden være med til at anskueliggøre forskellige produktionsformer, arbejdsorganisering og virksomhedsorganisation i deres praktikvirksomhed
- eleven kan knytte konkrete erfaringer sammen med undervisningen i samfundsfag, virksomhedslære mv.
- lærerne kan få et bedre indtryk af den enkelte elevs oplæringssituation på deres virksomhed.

Betydningen for skole-virksomhedsspillet og den daglige undervisning/oplæring:

Eleven får bevidsthed om, hvordan og hvorfor deres virksomhedsoplæring er organiseret på netop den måde. Dette gælder både virksomhedens teknologiske udvikling, arbejdsorganiseringen og virksomhedens organisation. Dette kan være med til at styrke eleverne i at tage ansvar for egen læring. Lærerne får ligeledes et mere nuanceret billede af den enkelte elevs oplæringsvilkår, hvilket indholdsmæssigt kan understøtte en eventuel undervisnings-

differentiering. Lærerne får indtryk af de forskellige virksomheders produktionsforhold inden for branchen, hvilket kan styrke deres aktuelle viden om branchespecifikke udviklingstendenser således, at disse eksempler kan indgå i undervisningen.

Bemærkninger:

Eleverne får i den foregående skoleperiode - første gang i 2. skoleperiode en bunden opgave under den efterfølgende praktikdel. De får endvidere en række spørgsmål og anvisninger på, hvad de skal iagttage under praktikforløbet. De får også en synopsis for, hvordan en sådan rapport skal udformes.

Idé nr. 4 - Projekt: 3.-4.-5. skoleperiode

Eleven beskriver, hvad han/hun har beskæftiget sig med i skoleundervisningen og udbyttet heraf, således at den uddannelsesansvarlige på virksomheden er bekendt med skoleperiodens indhold. Eleven bliver således bærer af informationen mellem skole og virksomhed.

Hvordan:

- eleven får på forhånd udleveret en oversigt over indholdet i store linier. Eleven fører under hele forløbet en dagbog over de stofområder, der har været behandlet i undervisningen
- eleven fører under skoleperioden en dagbog over de stofområder, der har været gennemgået i undervisningen
- eleven reflekterer over det indlærte mht. personligt udbytte og indholdets relevans i forhold til uddannelsen som helhed.

Hvorfor:

- projektet styrker elevens kompetence til at være "bærer" af uddannelsesrelevante informationer mellem skole og virksomhed
- virksomhederne kan forholde sig aktivt til uddannelsens skoledel således, at bekendtgørelsens intention om, at det, eleverne lærer på den foregående skoleperiode, skal følges op i den efterfølgende praktikperiode i det omfang, det passer ind i virksomhedens produktionstilrettelæggelse.

Betydningen for skole-virksomhedssamspillet og den daglige undervisning/oplæring:

Eleven bliver bærer af informationen til virksomheden om, hvad han har lært på de enkelte skoleperioder. Eleven bliver ligeledes i stand til at forholde sig til sammenhængen mellem skoledelen og virksomhedsoplæringen. Eleven bliver hele tiden konfronteret med undervisningens indhold set i sammenhæng med uddannelsens mål. Det vil sige, at eleven kan forholde sig aktivt - "skeptisk" og posi-

tivt - til det indholdsmæssige i undervisningen i forhold til uddannelsens mål.

Bemærkninger:

Projektet tilrettelægges under hensyn til elevens forudsætninger. Lærerne forholder sig hele tiden til det stof, eleverne skal tilegne sig i forhold til de samlede kvalifikationer, uddannelsen skal tilføre eleven.

Idé nr. 5 - Åbent hus

Ved afslutningen af hver skoleskoleperiode indkalkuleres en "åbent hus" dag, hvor de uddannelsesansvarlige fra virksomhederne inviteres. På dagen præsenterer eleverne, hvad de har arbejdet med i skoleperioden. Der fremlægges udvalgte rapporter og værkstedsopgaver, der er fremstillet i skoleperioden.

Hvordan:

- eleverne får fra starten at vide, at der til sidst i skoleperioden vil være en sådan "åbent hus" dag, hvor det er op til dem at arrangere dagen
- eleverne skal mundtlig fremlægge diverse rapporter til åben diskussion
- eleverne skal fortælle om skoleperioden og komme med en generel evaluering/vurdering af denne
- det er lærerens pligt at sørge for, at alle elever kommer "på banen".

Hvorfor:

- for at styrke elevernes personlige kvalifikationer gennem fremlæggelse af produkter fremstillet under skoleperioden både i praktik-, teori- og almen undervisning under skoleperioden
- virksomhederne bliver bekendt med, hvad eleverne har beskæftiget sig med i skoleperioden. Det gælder både i værkstedsundervisningen og i de teoretiske og de almenne undervisningsfag.

Betydningen for skole-virksomhedssamspillet og den daglige undervisning/oplæring:

Eleverne vil gennem en sådan dag opleve, at der er en dialog - konkret kontakt mellem skolen og virksomhederne på det personlige plan. Dette vil styrke elevernes bevidsthed om, at uddannelsen er en sammenhængende enhed. Virksomhederne vil få mulighed for at få en direkte personlig kontakt med skolen/lærerne. Kravet til eleverne om at tilrettelægge en sådan dag samtidig med, at eleverne

skal på "banen" i form af fremlæggelser af diverse elevarbejder - også i de almene fag - vil virke motiverende på eleverne. Det viser, at deres praktikvirksomheder faktisk interesserer sig for deres skoleundervisning, og det vil styrke deres bevidsthed om at tage ansvar for egen læring.

Bemærkninger:

En sådan dag skal tilrettelægges, så eleverne, lærerne og virksomhederne får et fælles udbytte af dagen. Dagen skal ikke kun være en dag, hvor elevarbejder "beskues". Dagen skal have en indholdsmæssig form omkring indhold i skoleperioden og betydningen af denne for elevernes samlede kvalifikationstilegnelse.

Idé nr. 6 - Gennemgående opgaver og projekter mellem skole- og praktikperioder

For at gøre skoleundervisningen mere praksisorienteret/virkelighedsnær udarbejdes der projekter, der tager udgangspunkt i konkrete problemstillinger fra virksomhederne/brancherne. Det kan være projekter, der udspringer af produktionen, udviklingsprojekter eller projekter, der vedrører organiseringen af arbejdet. Projekterne afsluttes ikke nødvendigvis i den aktuelle skoleperiode, men fortsætter ind i praktikken og måske videre til den næste skoleperiode.

Hvordan:

- fremtidige projekter og problemstillinger udvikles/fin-des i samarbejde mellem skole og virksomhed
- undervisningen på skoledelen centrerer i højere grad omkring simulerede og virksomhedsrelevante problemstillinger inden for undervisningsplanernes rammer.

Hvorfor:

- for at sikre at eleven opfatter, at der er en sammenhæng mellem skole- og praktikperioder
- projekterne kan udgøre objektet i diskussionerne mellem elev/skole/virksomhed, omkring elevernes oplevelse af uddannelsen som en sammenhængende enhed.

Betydningen for skole-virksomhedssamspillet og den daglige undervisning/oplæring:

En undervisning baseret på at løse konkrete, "virkelige" opgaver med udgangspunkt i arbejdsopgaver fra virksomhederne vil øge elevernes motivation samtidig med, at det vil styrke dialogen mellem skole og virksomhed om udviklingen af konkrete opgaver. På den måde vil virksomheden blive en aktiv medspiller i de opgaver, der skal løses på skolen. Opgaverne vil således hele tiden være opgaver, der udspringer af virksomhedernes/branchernes aktuelle produktionsgrundlag. Dialogen mellem skole og virksomhed på dette plan vil styrke skole-virksomhedssamspillet på en måde, der gør, at eleven opfatter, at uddannelsen er sammenhængende og udgør en helhed.

Bemærkninger:

Det vil kræve en stor indsats af skolen og virksomhederne at koordinere projekterne/opgaverne med målene for de enkelte skoleperioder. Det kan anbefales, at man starter forsøg med denne idé på de sidste skoleperioder.

Idé nr. 7 - Elevsamarbejde på og med virksomheden

På virksomheder med flere elever på forskellige trin i uddannelsen eller på beslægtede uddannelser, kan eleverne bruge hinandens erfaringer både ved mødevirksomhed og ved oplæring.

Hvordan:

- eleverne danner et netværk på virksomheden
- eleverne udveksler erfaringer fra skoleundervisningen og virksomhedsoplæringen
- ældre elever giver gode og dårlige erfaringer til nye elever
- eleverne holder møder med den uddannelsesansvarlige og oplærere angående tilrettelæggelsen og indholdet af virksomhedsoplæringen set i sammenhæng med skoleperioden.

Hvorfor:

- det styrker nye elevers mulighed for at reflektere over deres læreproces gennem en erfaringsudveksling med andre elever og dermed deres evne til at tage ansvar for egen læring
- det styrker elevernes mulighed for en konstruktiv dialog med virksomheden om oplæringens tilrettelæggelse og indhold i forhold til skoleperioderne
- det fremmer informationen til virksomhedens uddannelsesansvarlige angående indhold og tilrettelæggelse af skoleskoleperioderne.

Betydningen for skole-virksomhedssamspillet og den daglige undervisning/oplæring:

En erfaringsudveksling mellem elever på samme virksomhed vil give nye elever mulighed for at forholde sig aktivt til den samlede uddannelse. Det gælder både virksomhedsoplæringen, skoleopholdene og samspillet mellem disse.

Bemærkninger:

Ideen kan med fordel kombineres med Idé nr. 1.

Idé nr. 8 - Virksomhedsforlagt undervisning

Eleverne tilknyttes én eller flere virksomheder i lokalområdet, klasse-/gruppe- eller enkeltvis og kan i kortere perioder deltage i virksomhedens drift på oplæringsbasis, men afbrudt af fælles undervisning/erfaringsopsamling. Undervisningens mål kan dels være teknisk-faglige, dels almenfaglige.

Hvordan:

- med bistand fra LUU træffer læreren en aftale med én eller flere virksomheder, som er eksemplariske for branchen
- i aftalen beskrives, hvordan eleverne skal indgå i driften og med hvilket formål.

Hvorfor:

- styrken ved oplæring og undervisning udnyttes i direkte samspil
- virksomheden kan have særlige produktions- og organisationssystemer, som vanskeligt kan praktiseres andre steder, men som er væsentlige for elevens uddannelse
- mange skoler har ikke mulighed for at have det nyeste udstyr og kan derfor henlægge undervisningen til virksomheder med dette udstyr i det omfang, det er praktisk muligt.

Betydningen for skole-virksomhedssamspillet og den daglige undervisning/oplæring:

Den nødvendige teoretisering i undervisningen får et fælles, konkret, oplevelsesorienteret udgangspunkt, og det giver den enkelte elev mulighed for at relatere sin egen praktikvirksomheds praksis til besøgsvirksomhedens.

Bemærkninger:

Denne idé er måske særlig anvendelig på de første skoleperioder. Eleverne får en oplevelse af spredningen i hvilke jobtyper, uddannelsen peger frem mod, og eleverne får mulighed for at knytte praktikaftaler. Senere skoleperio-

der vil kunne have mere avancerede mål. Man kan sige, at denne idé er en blandingsform af praktik, besøg og undervisning.

Idé nr. 9 - Lærerbesøg på virksomhederne som led i planlægningen af elevens samlede uddannelsesforløb

Lærerne besøger praktikvirksomhederne således, at de kan formidle informationer om undervisningens indhold direkte til de uddannelsesansvarlige, og dermed koordinere indholdet i skoleperioderne med indholdet i virksomhedspraktikken.

Hvordan:

- lærerne besøger virksomhederne f.eks. én gang om året
- lærerne og den uddannelsesansvarlige drøfter undervisningsplanerne generelt
- der er faste kontaktpersoner til den enkelte virksomhed, således at virksomhederne identificerer skolen gennem kendte ansigter
- lærerne holder møder om de enkelte virksomheder, således at alle lærere er bekendte med elevernes oplæringsvilkår på disse.

Hvorfor:

- lærerne formidler informationer om undervisningens indhold ved at gennemgå undervisningsplanerne sammen med den uddannelsesansvarlige
- den uddannelsesansvarlige får derigennem mulighed for at tilrettelægge oplæringen i virksomheden, så den understøtter det indlærte i skoleperioderne
- lærerne og de uddannelsesansvarlige får mulighed for at snakke elevens samlede kvalificeringsproces igennem.

Betydningen for skole-virksomhedssamspillet og den daglige undervisning/oplæring:

Lærerens besøg på virksomheden styrker dialogen mellem skole og virksomhed om elevernes samlede kvalificeringsproces. Den personlige kontakt mellem skole og virksomhed vil betyde, at den uddannelsesansvarlige får indblik i undervisningsplanerne, så der kan opnås en bedre sammenhæng mellem skoleundervisning og virksomhedspraktik. Virksomhederne får gennem konkret kendskab til undervisningsplanerne på de forskellige skoleperioder mulighed for at tilrettelægge virksomhedsoplæringen, så den understøtter det indlærte på forskellige skoleperioder i det omfang, det passer ind i virksomhedens produktionsplanlægning.

Kommentarer:

Lærerne får den fornødne tid til at gennemføre besøgene samtidig med, at virksomhederne giver sig tid til besøget.

Idé nr. 10 - Læreren i virksomheden som led i hans opkvalificering

Lærerne besøger lokalområdets virksomheder med det formål at ajourføre deres viden inden for virksomhedernes/branchens generelle udviklingstendenser mht. teknologiudvikling og ændringer i arbejdets organisering. Lærerne kan eventuelt også deltage i udviklingsprojekter på virksomheden. Lærerne kan deltage i disse besøg enkeltvis eller i grupper. Lærerne udveksler erfaringer indbyrdes med det formål at opbygge en fælles erfaringsramme, der betyder, at undervisningen bliver så "up to date"/virkelighedsnær som muligt. Besøgene kan være af kortere eller længere varighed, og udover egentlig praktik kan besøgene også være deltagelse i leverandørkurser.

Hvordan:

- lærerne/skolen kontakter de virksomheder, som de anser for relevante - virksomheder med den nyeste teknik. Det lokale uddannelsesudvalg kan her være behjælpelig med at formidle kontakten
- lærerne udtrykker ønske om, hvilke områder de ønsker indsigt i
- lærerne beslutter, hvor mange der evt. skal deltage
- lærerne udtrykker ønske om, hvor langt virksomhedsopholdet skal være
- lærerne melder, om de ønsker at deltage i produktionen/udviklingsprojekter
- lærerne kan gruppevis besøge flere virksomheder med henblik på at sammenligne teknologisk niveau, arbejdsorganisering, konkurrencesituation mv. Det beskrives, hvorledes afrapporteringen fra besøgene skal foregå.

Hvorfor:

- lærerne får gennem virksomhedsbesøgene kendskab til den nyeste teknologi og ændringer i arbejdets organisering, således at de hele tiden holdes ajour med udviklingstendenser inden for den branche, de underviser i
- lærerne tilegner sig under virksomhedsbesøget brugen af den nyeste teknologi inden for branchen ved at arbejde

med i produktionen, hvor det er muligt. Eller de indgår i en form for sidemandsoplæring.

- lærerne opdaterer gennem virksomhedsbesøget deres viden inden for ovennævnte områder således, at de i den daglige undervisning kan anvende denne viden.

Betydningen for skole-virksomhedssamspillet og den daglige undervisning/oplæring:

Gennem besøgene på virksomhederne i lokalområdet fremmes lærernes indsigt i og viden om erhvervslivets teknologiske niveau, udviklingsvilkår og arbejdsorganisering. Virksomhederne vil gennem denne direkte kontakt betragte lærerne som interesserede i at inddrage de nyeste tiltag inden for branchen i undervisningen på skolen. Lærerne kan gennem disse besøg opfange nye kvalifikationskrav - både faglige og personlige.

En opkvalificering af lærerne omkring ny teknologi, ændret arbejdsorganisering mv. vil kunne give indholdet i undervisningen et løft hen imod inddragelse af nye produktionsmetoder i undervisningen. Eleverne vil opleve lærerne som værende "up to date" med de nyeste produktionsmetoder samt mere inspirerende på grund af de nye indtryk. Ændrede kvalifikationskrav - både faglige og personlige - kan fremmes og inddrages i undervisningssituationen, idet nyt undervisningsindhold og nye undervisningsformer kan inddrages i den daglige undervisning.

Kommentarer:

Lærerne får den fornødne tid til at gennemføre besøgene samtidig med, at virksomhederne giver sig tid til besøget. LUU kan være behjælpelige med at formidle besøgene.

Idé nr. 11 - Evaluerings- og planlægningsmøde mellem oplærer og underviser

I slutningen af en skoleperiode kan læreren i forbindelse med den individuelle evaluering af eleven indkalde oplæreren fra praktikvirksomheden til en samtale om, hvilke muligheder virksomheden har for at udvikle/træne bestemte kvalifikationer hos eleven, og eleven kan med fordel deltage i samtalen.

Hvordan:

- læreren indkalder oplæreren/virksomhedens uddannelsesansvarlige i slutningen af hver skoleperiode
- på baggrund af eleven evalueringen drøftes indsatsområder for den enkelte elev mht. stærke og svage sider.

Hvorfor:

- mødet kan styrke den enkelte elevs ansvarsfølelse
- læreren og den uddannelsesansvarlige/oplærer fastholdes på at gå tæt på den enkelte elevs udvikling/kvalificering.

Betydningen for skole-virksomhedssamspillet og den daglige undervisning/oplæring:

Samtalen især efter 2. skoleperiode kan bruges til at indgå en "psykologisk kontrakt" mellem elev, lærer og oplærer om elevens samlede uddannelse. Møderne kan i det hele taget bruges til at afklare den konkrete arbejdsdeling mellem skoleundervisning og virksomhedsoplæring for den enkelte elev.

Bemærkninger:

Denne idé kan med fordel kombineres med Idé nr. 1, 2 og 20.

Skolens uddannelsesansvarlige som aktør

Idé nr. 12 - Skriftlig kommunikation om indholdet i de enkelte skoleperioder

Ved indkaldelse til næste skoleperiode medsender skolen en undervisningsplan. Der sendes ligeledes en kopi til den uddannelsesansvarlige. Undervisningsplanen kan være på overskriftsplan, der kort beskriver, hvilke emner der skal arbejdes med i den kommende skoleperiode.

Hvordan:

- skolen/lærerne udarbejder en undervisningsplan, der i hovedtræk beskriver hvilke emner/delemner, der skal behandles i den kommende skoleperiode
- eleven og den uddannelsesansvarlige gennemgår planen sammen, og den uddannelsesansvarlige fremhæver, hvorledes skoleperiodens indhold kan understøtte virksomhedsoplæringen og elevens samlede kvalificeringsproces.

Hvorfor:

- eleven bliver informeret om hvilke emner/delemner, der skal arbejdes med i den kommende skoleperiode, således at han kan forholde sig til undervisningen indholdsmæssigt i forhold til virksomhedsoplæringens organisering
- eleven og den uddannelsesansvarlige gennemgår undervisningsplanen med det formål at drøfte, hvordan det indlærte kan indgå i virksomhedsoplæringen
- den uddannelsesansvarlige får mulighed for at tilrettelægge virksomhedsoplæringen således, at det styrker det indlærte i skoleundervisningen.

Betydningen for skole-virksomhedssamspillet og den daglige undervisning/oplæring:

Kommunikationen mellem skole/elev og skole/virksomhed bliver styrket. Eleven oplever, at skolen og virksomheden er i løbende kontakt om den samlede kvalificeringsproces. Den uddannelsesansvarlige får informationer, der gør, at han/hun kan tilrettelægge praktikdelen, så den supplerer/understøtter det indlærte på skoledelen. Eleven opfatter en sammenhæng mellem skole- og praktikperioder. Det giver eleverne et større overblik over egen kvalifikationstilegnelse, og dermed bliver eleverne motiveret for at være aktive i undervisningen. Eleven kan se en sammenhæng i uddannelsen, og han/hun styrkes i at tage ansvar for egen læring.

Bemærkninger:

Skolen udarbejder en undervisningsplan for hver skoleperiode. Eleven gennemgår planen med den uddannelsesansvarlige. Den uddannelsesansvarlige er på forhånd i store træk bekendt med indholdet i de enkelte skoleperioder, og kan derfor motivere eleven i forhold hertil.

Idé nr. 13 - Praktikværtaftener

Skolen arrangerer en praktikværtaften i samarbejde med det lokale uddannelsesudvalg. Disse aftener skal bruges til en gensidig dialog mellem skolens uddannelsesansvarlige, lærerne og virksomhedens uddannelsesansvarlige omkring styrkelse af skole-virksomhedssamarbejdet. Praktikværtaftener kan opdeles i temaer, der er relevante for at styrke dialogen mellem skole og virksomhed.

Hvordan:

- skolen indkalder i samarbejde med det lokale uddannelsesudvalg
- skolen og det lokale uddannelsesudvalg sætter dagsordenen for de temaer, der skal diskuteres
- der kan indkaldes repræsentanter fra virksomheder, der har en velorganiseret oplæringspolitik, som oplægsholdere
- lærerne informerer om undervisningsplanerne på de enkelte skoleperioder og evt. kommende justeringer.

Hvorfor:

- det styrker den personlige dialog mellem skole og virksomhed omkring, hvad der er henholdsvis skoleundervisningens og virksomhedsoplæringsens særlige funktioner i et vekselluddannelsesforløb
- det kan skabe en dialog omkring indholdet i de enkelte skole- og praktikperioder og sammenhængen mellem disse
- det kan være med til, at uddannelsen og undervisningen er ajour med branchens/erhvervsområdets udvikling
- det kan dermed understøtte elevens samlede kvalifikationsstilegnelse
- det kan understøtte gennemførelsen af andre ideer fra kataloget.

Betydningen for skole-virksomhedssamspillet og den daglige undervisning/oplæring:

En dialog, der ikke kun er baseret på skriftlig informationsudveksling, vil styrke den fælles forståelse af, hvad der er henholdsvis skoleundervisningens og virksomhedsop-læringens særlige funktioner i et vekseluddannelsesforløb. Det kan endvidere skabe en dialog omkring indholdet i enkelte skole- og praktikperioder og sammenhængen mellem disse

Det kan være medvirke til, at uddannelsen og undervisningen er ajour med branchens udvikling. Virksomheden kan gennem information om skoleundervisningen tilrettelægge virksomhedsop-læringen, så den hænger bedre sammen med de enkelte skoleperioder. Lærerne kan gennem dialogen med virksomhederne få nye input til undervisningsindhold. En diskussion af de ideer, der er præsenteret i dette idékatalog, kan være med til at fremme en forståelse for ideens betydning for elevens indlæringssituation.

Bemærkninger:

Skolen indarbejder i samarbejde med det lokale uddannelsesudvalg disse "praktikværtaftener", som en naturlig og nødvendig dialog, der er til gavn for de parter, der har med elevens uddannelse at gøre.

Indhold og temaer i disse "praktikværtaftener" skal for den enkelte virksomhed være noget, der umiddelbart kan understøtte virksomhedernes behov for en dialog med skolen. Det kan hjælpe virksomhederne i deres konkrete tilrettelæggelse af elevens praktikperiode i sammenhæng med skoleperioderne i fht. virksomhedsspecifikke produktionsforhold. Det lokale uddannelsesudvalg formidler forståelsen for virksomhedens ansvar i forbindelse med elevens samlede uddannelse til de uddannelsesansvarlige.

Idé nr. 14 - Oprettelse af uddannelseskoordinator-funktion

Eleven møder igennem uddannelsen mange lærere. Derfor kan skolens uddannelsesansvarlige udpege en uddannelseskoordinator pr. elev/hold eller uddannelse blandt lærerne. Vedkommende er elevens kontaktperson gennem hele uddannelsen. Set fra virksomhedens synspunkt vil fordelene være, at de kun skal kontakte én person inden for uddannelsen.

Hvordan:

- der udpeges en uddannelseskoordinator for hver elev/hold eller uddannelse
- denne kan være den ledende lærer, klasselæreren eller uddannelses- og erhvervsvejlederen
- uddannelseskoordinatoren er den gennemgående person i hele uddannelsen pr. elev/hold
- uddannelseskoordinatoren er kontaktperson for den enkelte elev til virksomheden.

Hvorfor:

- eleven møder gennem uddannelsen mange lærere, hvilket gør, at den enkelte elev på de enkelte skoleperioder måske føler sig usikker på, om lærerne er opmærksomme på hans/hendes særlige stærke og svage sider
- eleven vil med en gennemgående figur på alle skoleperioderne føle sig sikker på, at der altid er én person, der følger med i elevens samlede uddannelsesforløb
- virksomheden har én kontaktperson pr. elev, der kender eleven, og til hvem de kan henvende sig, hvis der skulle være behov for at tale om problemer med den enkelte elev.

Betydningen for skole-virksomhedssamspillet og den daglige undervisning/oplæring:

Dialogen mellem skole og virksomhed om den enkelte elevs uddannelsesforløb bliver styrket, da virksomheden

altid ved, hvem på skolen de skal henvende sig til omkring denne elev.

Bemærkninger:

Det kræver, at skolen opbygger de organisatoriske rammer om hvert hold med en gennemgående person. Det vil betyde flere koordinerende møder mellem uddannelseskoordinatoren og de lærere, der aktuelt har de enkelte hold på en skoleperiode. Ideen kan med fordel kombineres med Idé nr. 11, 20, 21 og 22.

8

LUU som aktør

Idé nr. 15 - Branchemæssige ERFA-møder

LUU arrangerer møder mellem undervisere og oplærere inden for et bestemt uddannelsesområde, f.eks. når et hold er færdigt. Erfaringerne fra samarbejdet omkring holdet drøftes, og formålet med møderne er at undersøge, om der grund til at ændre i undervisningsplaner eller indstille til ændringer i uddannelsesbekendtgørelser. Endvidere om det er nødvendigt med en ændret fordeling mellem skoleundervisning og oplæring inden for den berørte uddannelse.

Hvordan:

- i umiddelbar forlængelse af svendepøven indkalder LUU alle de aktører, der har været tilknyttet det pågældende hold
- temaerne på møderne kunne være indhold, form, samarbejde mellem forskellige aktørgrupper mv.
- konklusioner sendes videre til det faglige udvalg.

Hvorfor:

- en elev kan typisk have mange oplærere og lærere i løbet af uddannelsen, og disse kan have meget forskellige syn på uddannelsens mål - drøftelsen kan bidrage til en fælles opfattelse, af hvad uddannelsen skal føre til
- det er forudsat i Lov om erhvervsuddannelser, at aktørerne har pligt til jævnlige justeringer af uddannelserne. Dette er en måde at gøre det på.

Betydningen for skole-virksomhedssamspillet og den daglige undervisning/oplæring:

Møderne kan afstemme aktørernes forskellige syn på uddannelsen og kan dermed give større forståelse for de forskellige bidrag, de hver især yder til elevens kvalificering og udvikling.

Idé nr. 16 - Arrangere lærerbesøg/-kvalificering i virksomhederne

LUU kan stå dels som organisator for virksomhedsbaseret efteruddannelse af lærere og dels som formidler af den konkrete kontakt for lærere, som ønsker at kvalificere sig på konkrete virksomheder.

Hvordan:

- det kan med fordel arrangeres således, at både lærer og virksomhed får noget ud af det. Dels tilknyttes læreren driften i virksomheden, dels formuleres et uddannelsesprojekt, hvor læreren deltager i virksomhedens uddannelsesplanlægning for medarbejderne.

Hvorfor:

- mange lærere mister efterhånden følingen med udviklingen i erhvervene og på arbejdsmarkedet. Og specielt inden for brancheområder, hvor den teknologiske udvikling går stærkest, har lærerne behov for ajourføring
- lærernes kvalifikationer kan med fordel anvendes i virksomhedernes uddannelsesplanlægning.

Betydningen for skole-virksomhedssamspillet og den daglige undervisning/oplæring:

Gennem besøgene på virksomhederne i lokalområdet fremmes lærernes indsigt i og viden om erhvervslivets teknologiske niveau, udviklingsvilkår og arbejdsorganisering. En opkvalificering af lærerne omkring ny teknologi, ændret arbejdsorganisering mv. vil kunne give indholdet i undervisningen et løft hen imod inddragelse af nye produktionsmetoder i undervisningen. Ændrede kvalifikationskrav - både faglige og personlige - kan fremmes og medtages i undervisningssituationen, idet nyt undervisningsindhold og nye -former kan inddrages i den daglige undervisning.

Bemærkninger:

Lærerne får den fornødne tid til at gennemføre besøgene samtidig med, at virksomhederne giver sig tid til besøget. Ideen knytter sig specielt som en støtte til Idé nr. 10.

Idé nr. 17 - Besøg på skolen

Oplæreren kan for at forbedre sit generelle informationsbehov deltage i skolens formelle arrangementer, som "åbent hus", praktikværtaftener m.m. Mere specifikt kan han overvære undervisningssekvenser af særlig interesse for virksomhedens drift, eller hvor eleven har særlige vanskeligheder ved at nå målene for uddannelsen.

Hvordan:

- oplæreren holder sig orienteret om skolens arrangementer
- oplæreren aftaler med læreren konkrete besøgstimer/dage.

Hvorfor:

- oplæreren kan betragte det som efteruddannelse af sig selv
- læreren kan få feed-back på sin undervisning af andre end eleverne
- oplæreren kan få et mere specifikt udgangspunkt for hans egen oplæring af eleverne.

Betydningen for skole-virksomhedssamspillet og den daglige undervisning/oplæring:

Oplæreren på virksomheden får en direkte kontakt med skolen og lærerne. Oplæreren får mulighed for at få en orientering om indholdet på de enkelte skoleperioder og opleve, hvordan skolen konkret tilrettelægger undervisningen. For skole-virksomhedssamspillet vil en sådan direkte kontakt mellem lærer og oplærer betyde, at dialogen mellem skole og virksomhed styrkes omkring hen-

holdsvis skolens og virksomhedens rolle i vekselluddannelsessystemet.

Bemærkninger:

Ideen kan med fordel kombineres med Idé nr. 2, 9, 14, 20 og 22.

Idé nr. 18 - Oplæreren som underviser

Oplærere med spidskompetencer inden for specifikke faglige områder kan tilbyde sig som gæsteundervisere på skolen (i skoleperioderne).

Hvordan:

- oplærere, der kan have interesse i at undervise, udarbejder en oversigt over faglige og organisatoriske områder, han kan bidrage med til undervisningen på skoleperioderne
- skolen udarbejder en oversigt over mulige "gæsteundervisere" og indbyder dem til at undervise i det omfang, de dækker kompetencer, skolen ikke råder over.

Hvorfor:

- inden for visse specialeområder kan der være manglende lærerkvalifikationer og dermed behov for gæsteundervisere.

Betydningen for skole-virksomhedssamspillet og den daglige undervisning/oplæring:

Der skabes en direkte kontakt og dermed et konkret samarbejde mellem skole og det lokale erhvervsliv. En kontakt, der kan betyde en kvalitetsudvikling af den samlede uddannelse, idet det lokale erhvervsliv gennem repræsentanter på skolen som "gæsteundervisere" kan blive en naturlig del af skolens virke og dermed være med til at befordre en løbende dialog om indholdet i uddannelsen. Skolen og virksomheder kan på den måde sikre en ajourføring af uddannelsen med elementer inden for ny teknologi, virksomhedsorganisation og organisering af arbejdet i en branche.

Idé nr. 19 - Skoleforlagt oplæring

I situationer, hvor en virksomhed ikke har fysisk eller praktisk mulighed for at oplære en elev inden for et bestemt område, kan oplæreren kontakte skolen mhp. at foretage oplæringen på skolen (men i praktiktiden), dvs. en form for praktikpladskompenserende undervisning.

Hvordan:

- oplæreren ansøger skolen om inden for bestemte områder at stille udstyr til rådighed
- oplæreren og eleven benytter hermed skolens udstyr mhp. at sikre eleven bredde i undervisningen.

Hvorfor:

- visse virksomheder råder ikke over det nødvendige udstyr og kan dermed ikke honorere elevens behov for den tilsigtede bredde i virksomhedsoplæringen
- mindre virksomheder får mulighed for at sikre bredden i elevens virksomhedsoplæring i fht. elevens samlede kvalifikationstilegnelse.

Betydningen for skole-virksomhedssamspillet og den daglige undervisning/oplæring:

Nogle virksomheder er for smalle i deres produktionsgrundlag til at opfylde alle kravene til praktikoplæringen. Mange skoler har efterhånden oprettet såkaldte "multi-værksteder" og bliver dermed i stand til at stille udstyr til rådighed i det omfang, virksomhederne ikke selv råder over dette.

Bemærkninger:

Dette kan ses som alternativ til kombinationsaftaler.

Idé nr. 20 - Opfølgningsmøder med elev

Ved begyndelsen af en praktikperiode aftales med eleven hvilke særlige områder, skoleperioden har givet anledning til, at eleven skal beskæftige sig med i praktikken. Ved afslutningen af praktikperioden kan der laves aftaler om hvilke emner, det er nødvendigt, at eleven skal tage op i den følgende skoleperiode.

Hvordan:

- eleven og oplæreren/den uddannelsesansvarlige tager på baggrund af en evaluering af elevens skoleperiode en samtale med eleven om indholdet i den foregående skoleperiode med det formål, at eleven i videst muligt omfang får mulighed for at arbejde med disse i praktikperioden
- eleven og oplæreren/den uddannelsesansvarlige tager på baggrund af en evaluering af elevens praktikophold en samtale med eleven om, hvilke emner i den kommende skoleperiode der vil være særlig relevante for eleven med henblik på kommende arbejdsopgaver.

Hvorfor:

- eleven oplever en sammenhæng mellem skoleophold og virksomhedsophold
- eleven oplever, at der er en kommunikation mellem skole og virksomhed omkring sammenhængen i uddannelsen, og at virksomheden og skolen påtager sig et fælles ansvar for uddannelsen som helhed, hvilket vil motivere eleven til at forholde sig reflekterende til egen læringsproces
- eleven bliver gennem denne løbende evaluering opmærksom på stærke og svage sider hos sig selv og bliver dermed i stand til at arbejde positivt med disse.

Betydningen for skole-virksomhedssamspillet og den daglige undervisning/oplæring:

Den løbende evaluering af eleven i samarbejde med lærer på skolen og oplærer på virksomheden bidrager til en dialog, dels om sammenhæng i uddannelsen og dels om den

enkelte elevs udvikling mht. kvalifikationstilegnelsen vedrørende både faglige og personlige kvalifikationer. En sådan dialog vil styrke eleven i at tage ansvar for egen læring og reflektere over udbytte af og indsats i henholdsvis skole- og praktikperioder.

Bemærkninger:

Ideen kan med fordel kombineres med Idé nr. 1, 2, 9, 12, 14, 21 og 22.

Idé nr. 21 - Udarbejdelse af uddannelsesplan for elev

Ved indgåelse af uddannelsesaftalen med eleven udarbejdes en konkret uddannelsesplan, som fastlægger perioder, turnusser, oplæringspersoner m.m. så konkret, som det overhovedet er muligt. Endvidere aftales en række statusmøder mellem elev, oplærer og uddannelsesansvarlig/koordinator, hvor planen kan revideres i fht. udviklingen i virksomhedens drift.

Hvordan:

- virksomhedens uddannelsesansvarlige udarbejder en uddannelsesplan for den enkelte elev
- uddannelsesplanen skal indeholde dels rotationsplan mellem forskellige arbejdsopgaver/job i praktikken og dels oplysninger om, hvornår skoleperioderne er indlagt i elevens uddannelse
- rotationsplanen tager i videst muligt omfang hensyn til at opnå sammenhæng mellem skole- og praktikperioder.

Hvorfor:

- eleven kan med en uddannelsesplan få et overblik over uddannelsen, dels indholdet i - og rækkefølgen af arbejdsopgaver/job i praktikperioderne og dels et overblik over, hvornår skoleperioderne ligger i den samlede uddannelse
- eleven kan under skoleperioderne se, hvorledes indholdet i disse understøtter indholdet i praktikperioden
- eleven bliver i stand til at overskue det samlede uddannelsesforløb, hvilket vil styrke eleven i at reflektere over

uddannelsens delelementer og sammenhængen i disse i fht. uddannelsens samlede kvalifikationstilegnelse.

Betydningen for skole-virksomhedssamspillet og den daglige undervisning/oplæring:

Med et overblik over det samlede uddannelsesforløb bliver eleven i stand til at kunne overskue de enkelte delelementer og den sammenhæng, der er imellem disse. Eleven kan med en sådan forståelse reflektere og forholde sig til uddannelsen som en helhed. Dermed styrkes eleven i at tage ansvar for egen læring.

Bemærkninger:

Uddannelsesplanen bør udover en beskrivelse af indholdet af praktikken ligeledes indeholde en beskrivelse af indholdet i de enkelte skoleperioder i form af en undervisningsplan for hver skoleperiode. Ideen kan med fordel kombineres med Idé nr. 1, 2, 4, 11, 12 og 20.

Idé nr. 22 - Uddannelseskoordinator-funktion

På virksomheder, hvor den uddannelsesansvarlige har flere uddannelser at tage vare på, og den enkelte elev har mange oplærere i løbet af sin uddannelse, kan virksomheden med fordel lade en af oplærerne overtage koordinatorfunktionen for den uddannelsesansvarlige mht. den konkrete tilrettelæggelse af oplæringen for den enkelte elev.

Hvordan:

- inden for hvert uddannelsesområde udpeges en koordinator
- koordinatoren står for tilrettelæggelsen af den enkelte elevs rotation/turnus i virksomheden i samarbejde med den uddannelsesansvarlige.

Hvorfor:

- eleven og skolen kan have behov for en kontaktperson, som er gennemgående, og som samtidig har specifik indsigt i uddannelsen
- koordinatoren har - begrundet i sin faglige indsigt - forudsætningerne for at tilrettelægge virksomhedsop-læringen, så eleven tilegner sig de kvalifikationer, uddannelsen forventes at tilføre den enkelte elev
- skolen har en fast kontaktperson, der følger eleven tæt igennem hele virksomhedsop-læringen.

Betydningen for skole-virksomhedssamspillet og den daglige undervisning/oplæring:

Dialogen mellem skole og virksomhed om den enkelte elevs uddannelsesforløb bliver styrket, da skolen altid ved, hvem på virksomheden de skal henvende sig til omkring den enkelte elev.

Bemærkninger:

Det kræver, at virksomheden organiserer virksomhedsop-læringen faggruppevis med en gennemgående person for hver uddannelse. Det vil betyde en større koordinering virksomhedsinternt i fht. produktionstilrettelæggelse mv. Ideen kan med fordel kombineres med Idé nr. 11, 20 og 22.

11

Afslutning

Der er uden tvivl en del af ideerne i dette katalog, som i dag praktiseres både i skoledelen og virksomhedsdelen eller i et samspil mellem disse. Idékataloget er ment som en yderligere inspiration til at arbejde videre med at styrke skole-virksomhedssamspillet.

Vi håber, at nogle af ideerne bliver afprøvet og evalueret både enkeltvis og i en kombination. Erfaringerne med at afprøve ideerne skulle gerne give grundlag for erfaringsopsamlinger således, at de forsøg, de enkelte skoler og virksomheder samarbejder om, vil kunne komme andre til gode.

Derfor vil vi foreslå, at indsatsen med at kvalificere skole-virksomhedssamspillet bliver et højt prioriteret indsatsområde i ESA's FoU-program - til styrkelse af vekseluddannelsessystemet.

Bilag 1

Deltagerliste for seminar om skole-virksomheds-samspillet

Flemming Andersen	Metalindustriens Lærlingudvalg
Preben Andersen	K.P. Komponenter A/S
Preben Clausen	Teknisk Skole Slagelse
Torben Hansen	Odense Tekniske Skole
Annimi Holst Schmidt	Niels Brock
Steen Mikkelsen	Niels Brock
Hardy Møller Jensen	Herning Tekniske Skole
Jørgen Jensen	Danfoss A/S
Torben Jessen	Aabenraa Købmandsskole
Leif Peter Nielsen	Metalindustriens Fagskole
Erik Rasmussen	Holbæk Handelsskole
Jens Schultz	Mommark Handelskostskole
Per Valsted	Teknisk Skole Slagelse
Karin Svejgaard	DEL-Nord
Lisbeth Nissen	DEL-Syd
Henning Pedersen	DEL-Syd
Vilmer Andersen	DEL, Forskningsafdelingen